

Է. ԼԵՆԻՆ

ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ
ՅԵՎ
ԱԶԳԵՐԻ ԻՆՔՆՈՐՈՇՄԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԸ

ՊԵՏԼՐԱՏ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
ՅԵՐԵՎԱՆ • 1938

02 JUN 2005

Պրովետարներ բուր յերկրների, միա

1 DEC 2009

3K23

U-78

այ.

Վ. Ի. ԼԵՆԻՆ

ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ
ՅԵՎ
ԱԶԳԵՐԻ ԻՆՔՆՈՐՈՇՄԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԸ

Գ Ե Տ Հ Ր Ա Տ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
ՑԵՐԵՂԱՆ ● 1988

1 1 SEP 2012

2078

4698
38

В. И. ЛЕНИН

СОЦИАЛИСТИЧЕСКАЯ РЕВОЛЮЦИЯ
И ПРАВО НАЦИЙ НА САМООПРЕДЕЛЕНИЕ

Армгиз—Издательство полит.
литературы
Ереван, 1938

Թեզիսներ¹

1. ԻՄՊԵՐԻԱԼԻԶՄԸ, ՍՈՑԻԱԼԻԶՄԸ ՅԵՎ ՃՆՇՎԱԾ ԱԶԳԵՐԻ ԱԶԱՏԱԳՐՈՒՄԸ

Իմպերիալիզմը կապիտալիզմի զարգացման ամենաբարձր ստադիան է: Առաջավոր յերկրներում կապիտալը գերածել է ազգային պետությունների շրջանակներին, կոնկուրենցիայի տեղը նա գրել է մոնոպոլիան, ստեղծելով սոցիալիզմի իրազործելիության բոլոր որյեկտիվ նախադրյալները: Այս պատճառով Արևմտյան Ֆեդրոպայում և Միացյալ Նահանգներում որակաբար է հարց է պրոլետարիատի հեղափոխական կռիվը կապիտալիստական կառավարությունների տապալման,

1 «Սոցիալիստական հեղափոխությունը և ազգերի ինֆորմացիան իրավունքը» թեզիսները զբված են 1916 թ. մարտի սկզբին, առաջին անգամ տպագրվել են գերմաներեն լեզվով 1916 թ. ապրիլին «Vorboten» («Նախազուգակ»), ձախ ցիմմերվալդյան որդան) ժուռնալում № 2, ուստերեն լեզվով—1916 թ. հոկտեմբերին «Сборник Социал-Демократа-յում № 1 (հրատարակություն ՌՍԴԲԿ ԿԿ-ի): Ներկա հրատարակությանը թեզիսները տպագրվում են ըստ «Сборник Социал-Демократа»-յի բնագրի:

բուրժուազիայի եքսպրոպրիացիայի համար: Իմպե-
րիալիզմը մասսաներին հրում է դեպի ալդաբի կռիվ,
վիթխարի չափերով սրելով դասակարգային հակա-
սուբյունները, վատթարացնելով մասսաների դուր-
թյունը թե՛ տնտեսական—տրեստներ, թանդուլթյուն, —
թե՛ քաղաքական տեսակետից—միլիտարիզմի աճելը,
պատերազմների հաճախանալը, ռեակցիայի ուժեղանա-
լը, ազգային ճնշման և զաղութային կողոպուտի ամրա-
նալն ու ընդարձակելը: Հաղթական սոցիալիզմն ան-
հրաժեշտորեն պիտի իրազործի լրակատար դեմոկրա-
տիա և, հետևաբար, վո՛չ միայն պիտի անցկացնի
ազգային լրակատար իրավահասարակութուն, այլև
իրազործի ճնշված ազգերի ինքնորոշման, այսինքն՝
ազատ քաղաքական անջատման իրավունքը: Այն սո-
ցիալիստական կուսակցութունները, վորոնք իրենց
վողջ դործունեությունը չեն սպացուցի և՛ այժմ, և՛
հեղափոխության ընթացքում, և՛ նրա հաղթանակից հե-
տո, թե իրենք կադատադրեն ստրկացրած ազգերին և
նրանց նկատմամբ հարաբերությունները կհառուցեն
ազատ միության հիմունքով, —ինկ ազատ միությունը
առաջ քաշելու անհատման ազատության, —այդ-
պիսի կուսակցությունները դավաճանություն կատա-
րած կլինեն սոցիալիզմի հանդեպ:

Իհարկե, դեմոկրատիան նույնպես պետության ձև
է, վոր պետք է անհետանա, յերբ կանհետանա պետու-
թյունը, բայց դա կլինի վերջնականապես հաղթած և
ամբողջապես սոցիալիզմից դեպի լրակատար կոմունիզմ
անցնելու պահին:

2. ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ ՅԵՎ ՊՍՅՔԱՐԸ ԴԵՄՈԿՐԱՏԻԱՅԻ ՀԱՄԱՐ

Սոցիալիստական հեղափոխությունը մի ակտ չէ,
մի մարտ չէ մի ճակատում, այլ սրված դասակարգա-
յին կոնֆլիկտների մի ամբողջ դարաշրջան, կոնֆլիկտի
մի յերկար շարք՝ բոլոր ճակատներում, այսինքն՝ տըն-
տեսության ու քաղաքականության բոլոր հարցերում,
—կոնֆլիկտ, վորոնք կարող են ավարտվել միայն բուր-
ժուազիայի եքսպրոպրիացիայով: Արմատական սխալ
կլիներ մտածել, թե հանուն դեմոկրատիայի մղած
պայքարն ընդունակ է սոցիալիստական հեղափոխու-
թյունից չեղել պրոլետարիատին, կամ քողարկել, մթա-
ղնել այն և այլն: Ընդհանրապես, ինչպես անհար
է հաղթական սոցիալիզմ, վորը չիրազործի լրակատար
դեմոկրատիա, նույնպես էլ չի կարող նախապատրաստ-
վել բուրժուազիային հաղթելու այն պրոլետարիա-
տը, վորը համակողմանի, հետևողական և հեղափո-
խական պայքար չի մղի հանուն դեմոկրատիայի:

Պակաս սխալ չէր լինի ջնջել դեմոկրատիայի ծրա-
դրի կետերից մեկը, որինակ՝ ազգերի ինքնորոշման
վերաբերյալ կետը, և այդ իբր թե այն պատճառով,
վոր նա «անիրազործելի» կամ «ցնորակաճ» է իմպե-
րիալիզմի որով: Այն պնդումը, թե ազգերի ինքնորոշ-
ման իրավունքն անիրազործելի չէ կապիտալիզմի սահ-
մաններում, կարելի չէ ըմբռնել կամ բացարձակ՝
տնտեսական, կամ պայմանական՝ քաղաքական լուսո-
տով:

Սուաջին դեպքում նա իր հիմքում սխալ է թեո-
րիական: Նախ՝ այդ լուստով կապիտալիզմի շրջա-

նում անիրագործելի յեն, որինակ՝ բանվորական փո-
ղերը կամ կրիզիսները վոչնչացումը և այլն: Բնավ
ճիշտ չէ, թե նույնպես անիրագործելի յի ազգերի
ինքնորոշումը: Յերկրորդ՝ նույնիսկ միմիայն Նորվե-
գիայի 1905 թ. անջատման որինակը Շվեդիայից բա-
վական է, վորպեսզի հերքի «անիրագործելություն»
այդ իմաստով: Յերրորդ՝ ծիծաղելի կլինեն բացասել,
թե, որինակ՝ Գերմանիայի և Անգլիայի քաղաքական
ու ստրատեգիական փոխհարաբերությունների փոքրիկ
փոփոխումով այսօր կամ վաղը լիովին «իրագործելի»
կլինի նոր պետությունները—լեհական, հնդկական և
այլն—կազմավորումը: Չորրորդ՝ Փինանսական կա-
պիտալն իր ծախարման ձգտումների մեջ «ազատ է»
գնելու և կաշառելու ուղածը թեկուզ և «անկախ» յեր-
կրի՝ ամենաազատ դեմոկրատական և հանրապետական
կառավարությունը և ընտրովի սրաշտոնյաներին: Ֆի-
նանսական կապիտալի, ինչպես և առհասարակ կապի-
տալի տիրապետությունն անհնար է վերացնել վորևէ
փոխակերպություն թյամբ քաղաքական դեմոկրատիայի ընա-
զավառում. իսկ ինքնորոշումն ամբողջապես և բացա-
ռապես վերաբերում է այդ ընազավառին: Բայց Փի-
նանսական կապիտալի այդ տիրապետությունն ամե-
նեին չի վոչնչացնում քաղաքական դեմոկրատիայի
նշանակությունը, իբրև դասակարգային հարստահա-
րություն և դասակարգային պայքարի ավելի ազատ,
լայն և պարզ ձևի: Այս պատճառով բոլոր դատողու-
թյունները, թե կապիտալիզմի շրջանում տնտեսական
իմաստով «անիրագործելի» յի քաղաքական դեմոկրա-
տիայի պահանջներից մեկը, հանդուս են կապիտալիզ-
մի և առհասարակ քաղաքական դեմոկրատիայի ընդ-

հանուր և հիմնական հարաբերությունների թերիա-
պես անճիշտ բնորոշման:

Յերկրորդ դեպքում այդ պնդումը լրիվ չէ և ճշ-
տորոշ չէ: Վորովհետև վո՛չ միայն ազգերի ինքնորոշ-
ման իրավունքը, այլ քաղաքական դեմոկրատիայի բն-
լար արմատական սրահանջներն իմպերիալիզմի որով «ի-
րագործելի» յեն լուկ վոչ լրիվ, այլանդակված ձևով և
իբրև բացառություն (որինակ՝ Նորվեգիայի անջա-
տումը Շվեդիայից 1905 թ.): Գաղութների անհապաղ
ազատագրման պահանջը, վոր առաջադրում են բոլոր
հեղափոխական սոցիալ-դեմոկրատները, նույնպես
«անիրագործելի» յի կապիտալիզմի շրջանում առանց
մի շարք հեղափոխությունների: Բայց սրանից ամե-
նեին չի բղխում սոցիալ-դեմոկրատիայի հրաժարումն
այդ բոլոր սրահանջների համար անհապաղ և ամենա-
զճռական պայքար մղելուց,—այդպիսի հրաժարումը
ձեռնառու կլինեն միայն բուրժուազիային և ռեակցիա-
յին,—այլ, հենց ընդհակառակը, բղխում է այն, վոր
անհրաժեշտ է բոլոր այդ պահանջները ձևակերպել
ու անցկացնել վո՛չ թե ռեֆորմիստորեն, այլ հեղափո-
խականորեն, չսահմանափակվելով բուրժուական լեզա-
լությունյան շրջանակներով, այլ շարժելով դրանք. չբա-
վարարվելով պատլամենտական յեղություններով ու բանա-
վոր բողոքներով, այլ ակտիվ գործողությունների
ասպարեզ քաշելով մասսաներին, ընդարձակելով ու
բորբոքելով կոիլը ամեն մի արմատական դեմոկրա-
տական պահանջի համար մինչև պրոլետարիատի ուղ-
չակի գրոհը բուրժուազիայի վրա, այսինքն՝ մինչև
սոցիալիստական հեղափոխությունը, վորը պետք է
և քաղաքական յեղությունյան յենթարկի բուրժուազիային: Սո-

ցեալստեան հեղափոխութիւնը կարող է բոցավառ-
վել վ՛՛ջ միայն խոշոր գործադուլի կամ փողոցային
ցուցի կամ սովյալներէ բունտի կամ զինվորական ապս-
տամբութեան կամ դաղութային խռովութեան պատճա-
ռով, այլև ուղած դադաքական կրիդիսից, ինչպէս Դրեյ-
ֆուսի գործն եր կամ Յարերնի միջադեպը՝ կամ հա-
րըստահարված ազգի անջատման հարցի հետ կապված
հանրաքվէից և այլն:

Ազգային ճնշման ուժեղացումն իմպերիալիզմի
որով սոցիալ-դեմոկրատիայի համար պայմանավոր-
ուած է վ՛՛ջ թե հրաժարումն այն «ուտոպիական»,
ինչպէս բուրժուազիան է ասում, պայքարից, վոր
մղվում է հանուն ազգերի անջատման ազատութեան,
այլ, ընդհակառակը, ուժեղ ողտագործումն կոն-
ֆլիկտներէ, վորոնք ծագում են նաև այդ հողի վրա,

1 Յարերնի միջադեպը (1913 թ. վերջին) Գերմանիայի ռեակ-
ցիոն զինվորական կլիկի տիրապետութեան ուժեղացման ամենա-
փայլուն արտահայտութիւններից մեկն էր: Միջադեպի ելու-
թիւնն այն էր, վոր Յարերն փոքրիկ քաղաքում (Ելրաս-Լոթա-
րինգիա) այնտեղ բանակած գերմանական զնդի սպաներից մեկը,
լեյտենանտ Ֆորստները տեղական ֆրանսական ընկալութեանը
սիստեմատիկորեն հալածում էր և վերջապես մի քանի տասնյակ
մարդ ձերբակալելով, քաղաքում զինվորական դիկտատուրա
հաստատեց, ահ տարով ու տեղորի յենթարկելով Յարերնի բնակ-
չութեանը: Չնայած մինչև անգամ բուրժուական կուսակցութեան-
նրէ վերլուծումներն՝ Ֆորստները, հենվելով զինվորական վերին
իշխանութիւնների պաշտպանութեան վրա, Յարերնում շարունա-
կում էր նույն ուժի մը: Ռայխստագում, ուր այս հարցը փոխա-
դրվեց, կանցլերն (Բետման-Հոլվեդը) ու ռադիկալ մինիստրը
փորձում էին զորավիզ կանգնել ու պաշտպանել Ֆորստներին,
բայց ռայխստագի ահազին մեծամասնութիւնն անվտանգութեան
հայտնեց կանցլերին:

իրքև առիթներ մասսայական գործողութեան և հեղա-
փոխական յելույթի համար՝ ընդդեմ բուրժուազիայի:

3. ԻՆՔՆՈՐՈՇՄԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ՅԵՎ ՆՐԱ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՖԵԴԵՐԱՅԻԱՅԻ ՀԵՏ

Ազգերի ինքնորոշման իրավունքը նշանակում է
բացառապես քաղաքական իմաստով անկախութեան
իրավունք, ճնշող ազգից քաղաքականապես ազատու-
րեն անջատվելու իրավունք: Կոնկրետ կերպով՝ քա-
ղաքական դեմոկրատիայի այս պահանջը նշանակում
է ազիտացիայի լիակատար ազատութիւնն հողուտ ան-
ջատման և անջատման հարցի լուծումն անջատող
ազգի հանրաքվէով (ռեֆերենդումով): Այսպիսով
այդ պահանջը բնավ հալասարազոր չէ անջատման,
տրոհման, մանր պետութիւնների կազմավորման պա-
հանջին: Այն լուի նշանակում է ամեն տեսակ ազգային
ճնշման դեմ մղվող պայքարի հետևողական արտա-
հայտութիւն: Պետութեան դեմոկրատական կարգը
վորքան մոտ լինի անջատման լիակատար ազատու-
թեան, այնքան գործնականում հազվադեպ և թույլ
կլիկներն անջատման ձգտումները, վորովհետև խոշոր
պետութիւնների առավելութիւնները թե՛ տնտեսա-
կան առաջադիմութեան տեսակետից, թե՛ մասսաների
չահերի տեսակետից անտարակուսելի յեն, ընդվորում
նրանք շարունակ ուժեղանում են կապիտալիզմի աճ-
ման հետ: Ինքնորոշման ճանաչումը հալասարազոր չէ
ֆեդերացիայի, իրրև սկզբունքի, ճանաչման: Կարելի
է լինել այդ սկզբունքի վճռական հակառակորդ և

դեմոկրատական կենտրոնացման կողմնակից, բայց ազդեալին անխրալահավասարությունից գերադասել ֆեդերացիան, իբրև միակ ուղի դեպի լիակատար դեմոկրատական ցենտրալիզմը: Հենց այս տեսակետից, Մարքոսը, լինելով կենտրոնացման կողմնակից, անդ՝ լիացիները կողմից Իոլանդիան բռնի հպատակեցնելուց գերադասում էր նույնիսկ Իոլանդիայի ֆեդերացիան Անգլիայի հետ:

Սոցիալիզմի նպատակն է վո՛չ միայն վոչնչացնել մարդկության արոհվածությունը մանր պետությունների և ազգերի ամեն մի առանձնացում, վո՛չ միայն ազգերի մերձեցումը, այլև նրանց ձուլելը: Յե՛վ հենց այդ նպատակին հասնելու համար մենք մի կողմից մասսաներին պետք է բացատրենք Ռեհներին և Ուֆաուերին այսպես կոչված «կուլտուր-ազգային ավտոնոմիայի» դադավարների ղեկավարներ լինելը, իսկ մյուս կողմից պահանջենք ճնշված ազգերի ազատագրումը վո՛չ թե ընդհանուր ճապող Փրազներով, վո՛չ թե անբովանդակ ճամարտակությամբ, վո՛չ թե հարցը մինչև սոցիալիզմը «հետաձգելու» ձևով, այլ պարզ ու ճիշտ ձևակերպված քաղաքական ծրագրով, վոր հատկապես հաշվի պիտի առնի ճշող ազգերի սոցիալիստների կեղծավորությունն ու յերկչոտությունը: Ինչպես վոր մարդկությունը կարող է դասակարգերի վերացման հասնել միայն ճնշված դասակարգի դիկտատուրայի անցման շրջանի միջոցով, դրա նման էլ ազգերի անխուսափելի ձուլմանը մարդկությունը կարող է հասնել միայն բոլոր ճնշված ազգերի լիակատար ազատագրման, այսինքն՝ նրանց անջատման ազատության անցման շրջանի միջոցով:

4. ԱԶԳԵՐԻ ԻՆՔՆՈՐՈՇՄԱՆ ՀԱՐՑԻ ՊՐՈԼԵՏԱՐԻԱՆ-ՀԵՂԱՓՈՒՍԱԿԱՆ ԿՐՈՒՄԸ

Վո՛չ միայն ազգերի ինքնորոշման պահանջը, այլև մեր դեմոկրատական միջխումբ-ծրագրի բոլոր կետերը, առաջ, դեռևս XV^{II} և XV^{III} դարերում, առաջադրված են յեղել մանր բուրժուազիայի կողմից: Յե՛վ մանր բուրժուազիան մինչև այժմ ուտոպիկ ձևով դրնում է այդ բոլոր պահանջները, չտեսնելով դասակարգային կոիվը և նրա ուժեղացումը դեմոկրատիայի ուրով, հավատալով «խաղաղ» կապիտալիզմին: Հենց այդպիսին է ժողովրդին խաբող և կաուցիկականների պաշտպանած իրավահավասար ազգերի հաշտ միության ուտոպիան իմպերիալիզմի ուրով: Իբրև հակակշիռ այդ քաղքենիական, ոպորտունիստական ուտոպիային՝ սոցիալ-դեմոկրատիայի ծրագրերը պիտի առաջադրի վորպես հիմնականը, ամենաեյականը և անխուսափելին իմպերիալիզմի ուրով՝ ազգերի բաժանումը ճնշողների և ճնշվածների:

Ճնշող ազգերի պրոլետարիատը չի կարող սահմանափակվել ընդհանուր, շարուն, յուրաքանչյուր խաղաղասեր բուրժուայի կողմից կրկնվող Փրազներով ընդգեմ աննեքսիայի և հոգուտ ազգերի իրավահավասարության ընդհանրապես: Պրոլետարիատը չի կարող լուրթյամբ անցնել մանավանդ իմպերիալիստական բուրժուազիային «անհաճելի» պետության սահմանների հարցի վրայով, պետության, վոր խարսխված է ազգային ճնշման վրա: Պրոլետարիատը չի կարող չըկովել ճնշված ազգերին բռնությամբ տվյալ պետության սահմաններում պահելու դեմ, իսկ այդ

հենց նշանակում է կովել հոգուտ ինքնորոշման իրավունքի: Պրոլետարիատը պետի պահանջի քաղաքական անջատման ազատութիւնն այն դադուլմների և ազգերի համար, վորոնց ճնշում է «իր» ազգը: Հակառակ պարագայում պրոլետարիատի ինտերնացիոնալիզմը կմնա սնամեջ և լոկ խոսք. վո՛չ վատահուլթիւն, վո՛չ ել դասակարգային համերաշխութիւնն հնարաւոր չե ճնշված և ճնշող ազգերի բանվորների միջև. ինքնորոշման ռեֆորմիստական և կաուցիլիական պաշտպանների կեղծավորութիւնը, վորոնք լուծում են այն ազգերի մասին, վորոնց ճնշում է «իրենց սեփական» ազգը և բռնութեամբ պահում է «իրենց սեփական» պետութեան մեջ, մնում է չմերկացված:

Մյուս կողմից՝ ճնշվող ազգերի սոցիալիստները պետք է մանաւանդ պաշտպանեն և կյանքի մեջ կերտեն ճնշված ազգի բանվորների լիակատար ու անպայման՝ դրա հետ միասին նաև կազմակերպական՝ միասնութիւնը ճնշող ազգի բանվորների հետ: Առանց դրան բուրժուազիայի բոլոր և ամեն տեսակ նենդութիւնները, դավաճանութիւնները և խարդախութիւնները պայմաններում անհնար է պաշտպանել պրոլետարիատի ինքնուրույն քաղաքականութիւնը և դասակարգային համերաշխութիւնը մյուս յերկրների պրոլետարիատի հետ: Վորովհետև ճնշված ազգերի բուրժուազիան ազգային ազատագրութեան լողունդները միշտ ել դարձնում է բանվորներին խարելու միջոց: Ներքին քաղաքականութեան մեջ նա այդ լողունդներն ոգտագործում է ռեակցիոն համաձայնութիւններ կնքելու տիրող ազգի բուրժուազիայի հետ (որի-

նակ՝ լեհերն Ավստրիայում և Ռուսաստանում, վորոնք հրեաներին և ուկրաինացիներին ճնշելու համար պործարքի մեջ են մտնում ռեակցիայի հետ): Արտաքին քաղաքականութեան մեջ նա ջանում է գործարքներ կնքել մրցող իմպերիալիստական պետութիւններից մեկի հետ՝ իր կողպաչական նպատակներն իրագործելու համար (մանր պետութիւնների քաղաքականութիւնը Բալկաններում և այլն):

Այն հանգամանքը, վոր իմպերիալիստական պետութիւններից մեկի դեմ վարած պայքարը հանուն ազգային ազատագրութեան՝ վորոշ պայմաններում կարող է ոգտագործվել մի ուրիշ «մեծ» պետութեան կողմից իր նույնատեսակ իմպերիալիստական նպատակների համար, — նույնքան քիչ կարող է ստիպել սոցիալ-դեմոկրատիային հրաժարվելու ազգերի ինքնորոշման իրավունքի ճանաչումից, վորքան, որինակ՝ բուրժուազիայի կողմից քաղաքական խարելութեան և Ֆինանսական կողպուտի նպատակով հանրապետական լողունդների ոգտագործման բաղմաթիւ դեպքերը ռումանական յերկրներում չեն կարող ստիպել սոցիալ-դեմոկրատներին հրաժարվել իրենց հանրապետականութիւնից¹:

1 Ինչ խոսք, վոր մերժել ինքնորոշման իրավունքն այն պատճառով, թե իբր նրանից բոլորում է «հայրենիքի պաշտպանութեան» թելադրանք, բոլորովին ծիծաղելի կլիներ: Հենց այդպիսի իրավունքով — այսինքն նույնչափ անլուրջ — սոցիալ-լոյիստները 1914—1916 թ. թ. վկայակոչում են դեմոկրատիայի յուրաքանչյուր պահանջը (որինակ՝ նրա հանրապետականութիւնը) և ազգային ճնշման դեմ մղվող պայքարի յուրաքանչյուր ձեակերպումը՝ արդարացնելու համար «հայրենիքի պաշտպանութեանը»: Հայրենիքի պաշտպանութեան ճանաչումը պատերազմներում,

5. ՄԱՐՔՍԻՉՄԸ ՅԵՎ ՊՐՈՒԴՈՆԻՉՄՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՐՑՈՒՄ

Իբրև հակակշիռ մանր-բուրժուական դեմոկրատներին՝ Մարքսն առանց բացառութեան բոլոր դեմոկրատական պահանջներում տեսնում էր վո՛չ թե արսուլուարը, այլ պատմական արտահայտութեանն այն պայքարի, վոր մղում էին բուրժուազիայի դեկավարած ժողովրդական մասաներն ընդդեմ Փետրալիզմի: Այդ պահանջներին մեջ չկա և վո՛չ մեկը, վոր վորոչ պայմաններում բուրժուազիայի կողմից բանվորներին խաբելու գործիք չծառայեր և չի ծառայել: Զատե՛լ այդ տեսակետից քաղաքական դեմոկրատիայի պահանջներից մեկը, այն է՝ ազգերի ինքնորոշումը և այն հակադրել մնացածներին—տեսականորեն արմատապես սխալ է: Գործնականում պրոլետարիատը կարող է իր ինքնուրույնութեանը պահպանել միայն յենթարկելով իր պայքարը հանուն բոլոր դեմոկրատական պահանջների, բացառութեան չանելով և հանրապետութեան պահանջը, բուրժուազիային տապալելու նպատակով մղած իր հեղափոխական պայքարին:

Մյուս կողմից՝ իբրև հակակշիռ պրոլետնիտաներին, վորոնք «բացատում էին» ազգային հարցը «հա-

որինակ, Ֆրանսական մեծ հեղափոխութեան կամ Գաբրիալի պատերազմներում, Յեյբոպայում, ինչպես և հայրենիքի սպառնալուծեան բացատումը 1914—1916 թ. թ. իմպերիալիստական պատերազմում, մարքսիզմը բոլորովն և չուրաքանչյուր առանձին պատերազմի կոնկրետ-պատմական առանձնահատկութեաններին վերլուծութեանց, այլ վո՛չ յերբեք վորեւ «ընդհանուր սկզբունքից», ծրարի վորեւ առանձին կետից: Մանրագրութեանը Լենինի:

Նուն սոցիալական հեղափոխութեան», Մարքսը, նկատի ունենալով ամենից ավելի պրոլետարիատի դասակարգային կովի շահերն առաջավոր յերկրներում, առաջին պլանն էր մղում ինտերնացիոնալիզմի և սոցիալիզմի արմատական սկզբունքը—չի կարող ազատ լինել այն ժողովուրդը, վոր ճնշում է ուրիշ ժողովուրդներին: Հենց գերմանական բանվորների հեղափոխական շարժման շահերի տեսակետից՝ Մարքսը 1848 թվին պահանջում էր, վորպեսզի Գերմանիայի հաղթական դեմոկրատիան հռչակի և իրագործի գերմանացիներին կողմից ճնշող ժողովուրդների ազատութեանը: Հենց անդլիական բանվորների հեղափոխական պայքարի տեսակետից Մարքսը 1869 թ. պահանջում էր Իտալանդիայի անջատումն Անդլիայից, ընդվորում նա ավելացնում էր. «Թեկուզ գործն անջատումից հետո նույնիսկ Ֆեդերացիայի հասնի»: Միայն այսպիսի պայահանջ դնելով էր Մարքսն իրոք ինտերնացիոնալիստական վորով դասախարակում անդլիական բանվորներին: Միայն այդպես կարող էր նա հակադրել ուղորտունիստներին և բուրժուական ուժերին, վորը մինչև այժմ, կես դար անց, չի իրագործել իտալական «ուժերը», ավյալ պատմական խնդրի հեղափոխական լուծումը: Միայն այդպես՝ ի հակակշիռ կապիտալի շատադուրսներին, վորոնք ճշում են մանր ազգերի անջատման ազատութեան ուտոպիկ լինելու և անխաղործելիութեան մասին ու առաջադիմական են հռչակում վո՛չ միայն տնտեսական, այլև քաղաքական կոնցենտրացիան, Մարքսը կարող էր վճշ-իմպերիալիստականորեն պաշտպանել այդ կոնցենտրացիայի առաջադիմականութեանը, պաշտպանել ազգերի մեր-

ձեցումը վր'չ թե բռնության, այլ բոլոր յերկրներէ պրոլետարներէ ազատ միութեան պատվանդանի վրա: Մարքսն ազգերի իրավահավասարութեան և ինքնորոշման՝ խոսքով և հաճախ կեղծավոր ճանաչմանը միայն այդպէս կարող եր հակադրել մասսաների հեղափոխական դործողութեանը նաև ազգային հարցերի լուծման բնազավառում: 1914—1916 թ. թ. իմպերիալիստական պատերազմը և նրա միջոցով ուղղորտնիստների ու կառուցկիականների կեղծավորութեան ավգյան ակոռների մերկացումն ակնառու կերպով հաստատեցին Մարքսի այդ քաղաքականութեան ճշտութեանը, — քաղաքականութեան, վորը պետք է որինակ դառնա բոլոր առաջավոր յերկրներէ համար, վորովհետև նրանցից ամեն մեկը ճնշում է ոտար ազգերի¹:

1 Հաճախ են հենվում, — որինակ՝ վերջին ժամանակները գերմանական շովինիստ Լենչը «Die Glocke» («Չանդ») պարբերականի № 8 և 9-ի վրա, վոր Մարքսի բացասական վերաբերմունքը դեպի միջանի ժողովուրդների ազգային շարժումը, որինակ՝ չեխերինը 1848 թ., մարքսիզմի տեսակետից հերքում է ազգերի ինքնորոշման ճանաչման անհրաժեշտութեանը: Բայց այդ ճիշտ չէ, վորովհետև 1848 թվին պատմական և քաղաքական հիմունքներ կային իրարից տարբերելու «ուսկիցին» և հեղափոխական դեմոկրատական ազգերին: Մարքսն արդարացի յեր, դատապարտելով առաջիններին և պաշտպանելով յերկրորդներին: Ինքնորոշման իրավունքը դեմոկրատիայի պահանջներից մեկն է, վորը, բնականաբար, պիտի ստորագասվի դեմոկրատիայի ընդհանուր շահերին: 1848 թ. և հետևյալ տարիներին այդ ընդհանուր շահերն առաջին հերթին կայանում էին ցարեզմի դեմ մղվող պայքարի մեջ: Ծանոթագրութեան Լենինի:

6. ՅԵՐԵՔ ՏԻՊԻ ՅԵՐԿՐՆԵՐ՝ ԱԶԳԵՐԻ ԻՆՔՆՈՐՈՇՄԱՆ ՏԵՍԱԿԵՏԻՑ

Պետք է տարբերել յերեք գլխավոր տիպի յերկրներն այս տեսակետից:

Առաջինը՝ Արևմտեան Յեվրոպայի առաջավոր կապիտալիստական յերկրները և Միացյալ Նահանգները: Բուրժուական առաջադիմական ազգային շարժումներն այստեղ վաղուց են ավարտված: Յուրաքանչյուրն այդ «մեծ» ազգերից ճնշում է ուրիշ ազգերի՝ դադուխներում և յերկրի ներսում: Տիրապետող ազգերի պրոլետարիատի խնդիրներն այստեղ հենց՝ այնպիսիք են, վորպիսիք էլին նրա խնդիրներն Իւլանդիայի նկատմամբ Անգլիայում՝ XIX դարում¹:

1 Միջանի մանր պետութեաններում, վորոնք մի կողմ են մնացել 1914—1916 թվերի պատերազմում, որ., Հոլանդիայում, Շվեյցարիայում, բուրժուական ուժղնպէս ուղտադործում է «ազգերի ինքնորոշման» լողունդը՝ իմպերիալիստական պատերազմին մասնակցելն արդարացնելու համար: Այդ մեկն է այն մոտիվներից, վորոնք այդպիսի յերկրներէ սոցիալ-դեմոկրատիային հրում են դեպի ինքնորոշման բացասումը: Ճիշտ պրոլետարական քաղաքականութեանը, այն է՝ «հայրենիքի պաշտպանութեան» բացասումն իմպերիալիստական պատերազմում, պաշտպանում են անճիշտ փոտարկումներով: Թերիստում ստացվում է ժարքիզմի խեղաթյուրում, իսկ գործնականում իր տեսակի մանր-ազգային սահմանափակութեան, մոտացումն այն ազգերի հարյուր-միլիոնավոր բնակչութեան մասին, վորոնք ստրկացրել են «մեծապետական» ազգերը: Ընկեր Գորտերն իր «Իմպերիալիզմը, պատերազմը և սոցիալ-դեմոկրատիան» հոյակապ դրքուկում սխալվում է՝ բացասելով ազգերի ինքնորոշման սկզբունքը, բայց ուղիղ է կիրառում այն, յերբ պահանջում է հոլանդական Հնդկաստանի անմիջական «քաղաքական և ազգային անկախութեանը» և մերկացնում է հոլանդական ուղղորտնիստներին, վոր

1914
38

Յերկրորդ՝ Յեվրոպայի արևելքը—Ալստրիան, Բալկանները և մանավանդ Ռուսաստանը: Այստեղ հենց XX դարն առանձնապես զարգացրել է բուրժուազեմոկրատական ազգային շարժումները և սրել ազգային պայքարը: Այս յերկրների պրոլետարիատի խնդիրները, թե՛ նրանց բուրժուազեմոկրատական փոխակերպութան ավարտման խնդրում, թե՛ նաև մյուս յերկրների սոցիալիստական հեղափոխութանն ոգնելու գործում, չեն կարող իրադրծվել, առանց պաշտպանելու ազգերի ինքնորոշման իրավունքը: Առանձնապես դժվար և առանձնապես կարևոր է այստեղ ճնշող և ճնշված ազգերի բանվորների դասակարգային կռիվ միացման խնդիրը:

Յերրորդ՝ կիսազաղութային յերկրները, վորպեսիք են Չինաստանը, Պարսկաստանը, Թյուրքիան և բոլոր դաղութները՝ շուրջ մինչև 1000 միլ. բնակչութուն: Այստեղ բուրժուազեմոկրատական շարժումները մասամբ հաղիվ են սկսվում, մասամբ դեռ ամենին չեն ավարտված: Սոցիալիստները վո՛չ միայն պիտի պահանջեն դաղութների անսպախման, առանց փրկանքի և անհապաղ ադատադրումը, — իսկ այդ պահանջն իր քաղաքական արտահայտությամբ նշանակում է վոչ այլ ինչ, բաց յեթե հենց ինքնորոշման իրավունքի ճանաչումն. սոցիալիստները պետք է ամենամոճական ձևով պաշտպանեն այդ յերկրների բուրժուազեմոկրատական ազգային—ազատագրական շարժումների ամենից ավելի հեղափոխական տարրե-

րոնք հրատարակում են այդպիսի պահանջ առաջադրելուց և նրա համար կռվելուց: Ծանրագրութուն Լեմինի:

քին և ոգնեն նրանց ապստամբությանը, իսկ հարկը պահանջած դեպքում նաև նրանց հեղափոխական կրթվին—ընդդեմ նրանց ճնշող իմպերիալիստական պետությունների:

7. ՍՈՑԻԱԼ-ՇՈՎԻՆԻԶՄԸ ՅԵՎ ԱԶԳԵՐԻ ԻՆՔՆՈՐՈՇՈՒՄԸ

Իմպերիալիստական դարաշրջանը և 1914—1916 թվերի պատերազմն առանձնապես առաջ են մղել առաջավոր յերկրներում շովինիզմի և նացիոնալիզմի դեմ մղվելիք պայքարի խնդիրը: Ազգերի ինքնորոշման հարցում յերկու դիլամալոր յերանդ կա սոցիալ-շովինիստների, այսինքն ուղորտունիստների և կաուցիլիականների շարքերում, վորոնք իմպերիալիստական, սեակցիոն պատերազմը գունազարդում են՝ կիրառելով նրա նկատմամբ «հայրենիքի պաշտպանության» հասկացողությունը:

Մի կողմից՝ մենք տեսնում ենք բուրժուազիայի բավական բացորոշ սպասավորներ, վորոնք պաշտպանում են աննեքսիաները հանուն այն բանի, թե իմպերիալիզմը և քաղաքական կոնցենտրացիան առաջադիմական են, և բացասում են իբր ուտոպիական, պատրանքային, մանր-բուրժուական և այլն՝ ինքնորոշման իրավունքը: Սրանց թվին են պատկանում Կուրտվը, Պարվուսը և ծայրահեղ ուղորտունիստները Գերմանիայում, արեդ-յունիոնների առաջնորդների և Ֆարիականների մի մասն Անդլիայում, ուղորտունիստները Ռուսաստանում—Սեմկովսկին, Լիբմանը, Յուրկելվիչը և այլն:

Մյուս կողմից՝ մենք տեսնում ենք կառուցկիականներին, վորոնց թվին են պատկանում նույնպես Վանդերվելդեն, Ռենոդելը և շատ պացիֆիստներ Անգլիայում և Ֆրանսիայում և այլն: Նրանք կողմնակից են միասնության առաջինների հետ և դործնականում լիովին համընկնում են նրանց, պաշտպանելով ինքնորոշման իրավունքը լուրջ բառերով ու կեղծավորությամբ. նրանք «չափազանց» են համարում («zu vie verlangt»: Kautsky «Neue Zeit»-ում¹, 1915 թ. մայիսի 21) քաղաքական անջատման ազատության պահանջը, նրանք չեն պաշտպանում հեղափոխական տակտիկայի անհրաժեշտությունը հենց ճնշող ազդերի սոցիալիստների համար, այլ, ընդհակառակը, շղարչում են նրանց հեղափոխական պարտավորությունները, արդարացնում են նրանց ուղղորտունիղմը, հեշտացնում են նրանց կողմից ժողովրդին խաբելը, խուսափում են հատկապես պետության սահմանների հարցից, պետության, վոր բռնությամբ իր կազմի մեջ է պահում անիրավահավասար ազդերին և այլն:

Թե՛ նրանք, թե՛ մյուսները հավասարապես ուղղորտունիստներ են, վորոնք պունկացնում են մարքսիզմը, կորցնելով ամեն մի ընդունակություն ըմբռնելու Մարքսի՝ Իդեոլոգիայի որինակով լուսաբանած տակտիկայի թեորիական նշանակությունը և դործնական կենսականությունը:

Ինչ վերաբերում է մասնավորապես աննեքսիանե-

¹ Կառուցկին «Նոյե Յայտ»-ում (գերմանական սոցիալ-դեմոկրատիայի թեորիական որդանը):

քին, ապա պատերազմի առնչությամբ նշանց հարցն ստանձնապես ակտուալ է դարձել: Բայց ի՞նչ է աննեքսիան: Հեշտ է համոզվել, վոր բողոքն աննեքսիաների դեմ կա՛մ հանդում է ազդերի ինքնորոշման ճանաչման, կա՛մ խարսխվում է պացիֆիստական Փրազի վրա, վորը պաշտպանում է status quo-ն¹ և թշնամի չեամեն մի, անդամ հեղափոխական, բռնության: Նման Փրազն իր հիմքում կեղծ է և անհաշտելի մարքսիզմի հետ:

8. ՊՐՈԼԵՏԱՐԻԱՏԻ ԿՈՆԿՐԵՏ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ԱՄԵՆԱՄՈՏԻԿ Ա.ՊԱԳԱՅՈՒՄ

Սոցիալիստական հեղափոխությունը կարող է սկսվել ամենամոտիկ ապագայում: Պրոլետարիատի առջև այդ դեպքում կծառանա անմիջական խնդիր՝ նվաճել իշխանությունը, եքսպրոպրիացիայի յենթարկել բանկերը և իրագործել ուրիշ ղեկատարական միջոցներ: Բուրժուազիան—և մասնավորապես Փարիսիական ու կառուցկիական տիպի ինտելիգենցիան—կջանա այդպիսի մոմենտում արոհել և արգելակել հեղափոխությունը, նրա վրին փաթաթելով սահմանափակ, դեմոկրատական նպատակներ: Յեթե բոլոր դուռ դեմոկրատական պահանջներն ընդունակ են վորոշ իմաստով խոչընդոտի դեր խաղալու հեղափոխության մեջ, այն դեպքում, յերբ արդեն սկսվել է պրոլետարների դրոհը բուրժուազիայի իշխանության հիմքերի դեմ, ապա բոլոր ճնշված ժողովուրդների ազատությունը (այ-

¹ «Status quo»—իրերի դոյություն ունեցող դրությունը:

սինքն նրանց ինքնորոշման իրավունքը) հռչակելու և կենսագործելու անհրաժեշտութիւնը նույնպէս կենսական կլինի սոցիալիստական հեղափոխութեան մեջ, ինչպէս այն կենսական եր բուրժուա-դեմոկրատական հեղափոխութեան հաղթութեան համար, որինակ՝ Գերմանիայում 1848 թվին կամ Ռուսաստանում 1905 թվին:

Հնարավոր է, սակայն, վոր մինչև սոցիալիստական հեղափոխութեան սկիզբը անցնի 5, 10 և ավելի տարի: Հերթի դրված կլինի մասսաների հեղափոխական դաստիարակութիւնն այնպիսի վտգով, վորպեսպէ անկարելի դարձվի սոցիալիստական շովինիստների և ոպորտունիստների բանվորական կուսակցութեանը պատկանելը և նրանց հաղթութիւնը՝ նման 1914—1916 թվերի հաղթութեանը: Սոցիալիստները պարտավոր պիտի լինեն բացատրելու մասսաներին, թե անգլիական սոցիալիստները, վորոնք չեն պահանջում զազութիւնների և Խռանդիայի անջատման ազատութիւն, գերմանական սոցիալիստները, վորոնք չեն պահանջում գաղութներ, ելզասցիներ, դանիացիներ, լեհերի անջատման ազատութիւն, վորոնք չեն ծավալում անմիջական հեղափոխական պրոպագանդա և հեղափոխական մասսայական դործողութիւններ նաև ազգային ճնշման դեմ վարած պայքարի բնագավառում, վորոնք չեն ոգտագործում այնպիսի միջադեպերը, ինչպիսին է Յարբերինը՝ ճնշող ազգի պրոլետարիատի շարքերում ամենալայն անլեզալ պրոպագանդա մղելու, փողոցային ցույցերի և մասսայական հեղափոխական յերույթների համար,—ուսական սոցիալիստները, վորոնք չեն պահանջում Ֆինլանդիայի, Լեհաստանի,

Ռւկրաինայի և այլն և այլն անջատման ադատութիւնը,—թե այդպիսի սոցիալիստները վարվում են իբրև շովինիստներ, իբրև լակեյներ, վորոնք իրենց ծածկել են իմպերիալիստական միապետութիւնների և իմպերիալիստական բուրժուազիայի արյունով ու ցեխով:

9. ՌՈՒՍՍՍԱՆՅԱՆ ՅԵՎ ԼԵՀԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼ-ԴԵՄՈԿՐԱՏԻԱՅԻ ՈՒ ՈՒՆՏԵՐՆԱՅԻՈՆՍԼԻ ՎԵՐԱԲԵՐՄՈՒՆՔԸ ԴԵՊԻ ԻՆՔՆՈՐՈՇՈՒՄԸ

Տարածայնութիւններն ինքնորոշման հարցի շուրջը Ռուսաստանի հեղափոխական սոցիալ-դեմոկրատիայի և լեհական սոցիալ-դեմոկրատիայի միջև դրսևորվել են դեռ 1903 թվին, համադումարում, վորն ընդունել է ՌՄԴԲԿ ծրագրերը և վորը, հակառակ լեհական սոցիալ-դեմոկրատների պատգամավորութեան բողոքին, այդ ծրագրի մեջ մտցրել է ազգերի ինքնորոշման իրավունքը ճանաչող § 9: Այդ ժամանակից սկսած լեհական սոցիալ-դեմոկրատներն իրենց կուսակցութեան անունից վոչ մի անգամ չեն կրկնել մեր ծրագրից § 9-ը հանելու կամ վորևէ այլ ձևակերպումով փոխարինելու առաջարկը:

Ռուսաստանում, վորտեղ ճնշված ազգերին է պատկանում բնակչութեան 57 %-ից վոչ պակասը, 100 միլիոնից ավելի,—վորտեղ այդ ազգերը առավելապէս բնակված են ծայրագավառներում,—վորտեղ այդ ազգերի մի մասն ավելի յե կուլտուրական, քան վերլիկոտները,—վորտեղ քաղաքական կարգը աչքի

յե զարնում իր առանձնապես բարբաբոսական և միջ-
նազարյան բնույթով, — վորտեզ չի ավարտված դեռ
բուրժուա-դեմոկրատական հեղափոխությունը, — Ռու-
սաստանում սոցիալ-դեմոկրատիայի համար՝ հանուն
նրանց դեմոկրատական և սոցիալիստական խնդիրնե-
րի՝ անսպասան պարտադիր և ճանաչելի ցարիզմի կող-
մից ճնշված ազգերի ազատ անջատման իրավունքը
Ռուսաստանից: 1912 թ. հունվարին վերականգնված
մեր կուսակցությունը 1913 թ. ընդունեց բանաձև,
վոր հաստատում է ինքնորոշման իրավունքը և լու-
սարանում է այն հենց վերը մատնանշված իր կոնկ-
րետ նշանակությամբ¹: Վելիկոռուսական շովինիզմի
սանձարձակությունը 1914—1916 թվականներին, ինչ-
պես բուրժուազիայի, այնպես ել ոպորտունիստ-սո-
ցիալիստների (Ռուբանովիչ, Պլեխանով, «Name Дело»
և այլն) շարքերում ե՛լ ավելի յե դրդում մեզ պնդե-
լու այն պահանջի վրա և ընդունելու, վոր այն գործ-
նականում բացասողները ծառայում են վորպես նեցուկ
վելիկոռուսական շովինիզմին ու ցարիզմին: Մեր կու-

1 Նկատի յե առնված հետևյալ տեղն ազգային հարցին վե-
րաբերյալ այն բանաձևից, վորն ընդունվեց ՌՍԴԲԿ ԿԿ-ի՝ կու-
սակցական աշխատողների հետ կայացրած «ամառային» (1913 թ.)
խորհրդակցության կողմից.

«Ա) Ինչ վերաբերում է ցարական միապետության կողմից
ճնշված ազգերի ինքնորոշմանը, այսինքն՝ անջատվելու ու ինք-
նուրույն պետություն կազմելու իրավունքին, ապա սոցիալ-դե-
մոկրատական կուսակցությունն այս իրավունքն անսպասանորեն
պետք է պաշտպանի: Այս են պահանջում ինչպես միջազգային
դեմոկրատիայի հիմնական սկզբունքներն ընդհանրապես, այն-
պես ել, առանձնապես, Ռուսաստանի բնակչության մեծամասնու-
թյան անլուր ազգային ճնշումը ցարական միապետության կող-
մից, վորն իրենից ներկայացնում է ամենառեակցիոն ու բարբա-

սակցությունն ազգարարում է, վոր նա ամենալճուս-
կան կերպով մերժում է վորեւե պատասխանատվու-
թյուն ինքնորոշման իրավունքի դեմ յեղած նման յե-
լույթի համար:

Լեհական սոցիալ-դեմոկրատիայի՝ ազգային հար-
ցում ունեցած դիրքի նորադույն ձևակերպման մեջ (լե-
հական սոցիալ-դեմոկրատիայի դեկլարացիան Յիմմեր-
վալդի կոնֆերենցիայում¹) կան հետևյալ մտքերը.

Այդ դեկլարացիան խաբանում է գերմանական և
մյուս կառավարություններին, վորոնք «լեհական
մարգերը» նկատում են իբրև դրավական առաջիկա
կոմպենսացիաների խաղում, «լեհ ժողովրդին գրկե-
լով իր բախտը տնորինելու հնարավորությունից»:
«Լեհական սոցիալ-դեմոկրատիան վճռականորեն և
հանդիսավորապես բողոքում է մի ամբողջ յերկիր վե-
րաձևելու և մասերի բաժանելու դեմ»... Նա խաբա-
զանում է այն սոցիալիստներին, վորոնք Հոհենցոլ-

բոս պետական կարգը՝ համեմատած Յելլոպայի ու Ասիայի հա-
րեան պետությունների հետ: Այնուհետև այս և պահանջում հենց
վելիկոռոս բնակչության ազատության դործը, բնակչության,
վորն անընդունակ է դեմոկրատական պետություն ստեղծելու,
յեթե չվճնչացվի սեհարյուրյակային վելիկոռուսական նացիո-
նալիզմը, վորը պահանջում է ազգային շարժումների հետ ար-
ված մի շարք արյունալի դատաստանների արդիցիայով և սիս-
տեմատիկորեն զարգացվում վո՛չ միայն ցարական միապետու-
թյան ու բոլոր ռեակցիոն կուսակցությունների կողմից, այլ և
միապետության առաջ ստորաբարձրություն անող վելիկոռուսա-
կան բուրժուական լիբերալիզմի կողմից, առանձնապես հակահե-
ղափոխության դարաշրջանում»:

1 Ինտերնացիոնալիստների Յիմմերվալդի կոնֆերենցիամ տե-
ղի յե ունեցել 1915 թվի սեպտեմբերին: Կոնֆերենցիայում,
ցենտրիստական մեծամասնության դեմ մղած պայքարում, կազ-

լերներին են վերապահել... «ննշված ժողովուրդներ-
քի ազատագրութեան գործը»: Նա հայտնում է, վոր
համոզված է, թե միայն միջազգային հեղափոխա-
կան պրոլետարիատի այդ վերահաս պայքարին մաս-
նակցելը, պայքար հանուն սոցիալիզմի, — միայն դա
«կկտրաստի ազգային ննշման կապահովելը և կվոչնջ-
չացնի ոտարերկրյա տիրապետութեան բոլոր աները,
կապահովի լեռն ժողովուրդներին՝ իբրև ժողովուրդների
միութեան իրավահավասար անդամի՝ բազմակողմանի
ազատ զարգացման հնարավորութեան»: Դեկլարացիան
պատերազմը ճանաչում է «կրկնակի յեղբայրասպան»
«լեռերի համար» («Միջազգային սոցիալիստական
հանձնաժողովի բյուլետեն» № 2, 1915 թ. սեպտ.
27, էջ 15. ուսերեն թարգմանութեանը՝ «Интерна-
ционал и война» ծողովածուի մեջ, էջ 97):

Ազգերի ինքնորոշման իրավունքի ճանաչումից այդ
գրութեանը վոչնչով չեն տարբերվում ըստ էութեան,
միայն տառապում են քաղաքական ձևակերպումների
ե՛լ ավելի մեծ ճապարհութեամբ և անորոշութեամբ,
քան II Ինտերնացիոնալի ծրագրերի ու բանաձևերի
մեծամասնութեանը: Ամեն մի փորձ՝ արտահայտելու
այդ մտքերը ճշգրիտ քաղաքական ձևակերպումներով
և բնորոշելու նրանց գործադրելիութեանը կապիտա-

մավորվեց «ցիմմերվալդյան ձախը» Լենինի զլխավորութեամբ:
Վիմմերվալդյան ձախի մեջ էլին մտնում — ՅՄԻԻԿ ԿԿ-ն (բու-
շեկիներ), Լեհաստանի ու Լիտվայի սոցիալ-դեմոկրատիայի
Ֆերկրային վարչութեանը (Ռադեկն ու ուր.), դերմանակոն,
նորվեգիական, շվեյցարական և ուրիշ ինտերնացիոնալիստների
ներկայացուցիչները: Մի շարք հարցերի նկատմամբ, այդ թվում
ազգային հարցի նկատմամբ, Լեհական սոցիալ-դեմոկրատները
տարակարծիք էլին բուշեկիների հետ:

լիստական կամ միայն սոցիալիստական հասարակա-
կարգի նկատմամբ՝ ե՛լ ավելի ակնառու կերպով ցույց
կտա ազգերի ինքնորոշումը բացասելու սխալը լեհ սո-
ցիալ-դեմոկրատներին մոտ:

Լոնդոնի 1896 թ. միջազգային սոցիալիստական
կոնգրեսի վորոշումը, վոր ճանաչում է ազգերի ինք-
նորոշումը, պետք է վերը շարահյուսած թեզիսների
հիման վրա լրացվի հետևյալ ցուցումներով. — 1) այդ
պահանջի առանձին խիստ կենսականութեանն իմպե-
րիալիզմի որով, 2) քաղաքական դեմոկրատիայի բո-
լոր պահանջների, վորոնց թվում և տվյալ պահանջի
քաղաքական սլայմանականութեանը և դասակարգային
բովանդակութեանը, 3) ճնշող ազգերի սոցիալ-դեմո-
կրատների կոնկրետ խնդիրները տարբերելու անհրա-
ժեշտութեանը՝ ճնշված ազգերի սոցիալ-դեմոկրատներ-
ի խնդիրներից, 4) ոպորտունիստների և կաուցկիա-
կանների կողմից ինքնորոշման անհետևողական, զուտ
բռնելով և դրա գորութեամբ իր քաղաքական նշանա-
կութեամբ կեղծավորաբար ճանաչելը, 5) սոցիալ-դե-
մոկրատների, մանավանդ մեծապետական ազգերին
պատկանող սոցիալ-դեմոկրատների (վելիկոռոսներ,
անգլո-ամերիկացիներ, գերմանացիներ, Ֆրանսացի-
ներ, իտալացիներ, ճապոնացիներ և այլն) փաստա-
կան համանմանութեանը շովինիստներին, — այն սո-
ցիալ-դեմոկրատների, վորոնք չեն պաշտպանում «ի-
րենց» ազգերի կողմից ճնշվող գաղութների և ազգերի
անջատման ազատութեանը, 6) տվյալ պահանջի, ինչ-
պես և քաղաքական դեմոկրատիայի բոլոր արմատա-
կան պահանջների համար մղվող պայքարի ստորո-
գատման անհրաժեշտութեանը անմիջական հեղափո-

խական մասնայական պայքարին՝ հանուն բուրժուական կառավարութիւնների տապալման և հանուն սոցիալիզմի կենսագործման:

Միջանի փոքր ազգութիւնների և մանաւանդ լեհ սոցիալ-դեմոկրատներին հայացքները ինտերնացիոնալին վերադրելը, — այն սոցիալ-դեմոկրատներին, վորոնց՝ իրենց պայքարը ժողովրդին նացիոնալիստական լոզունգներով խարոզ լեհական բուրժուազիայի դեմ՝ հասցրել եր մինչև ինքնորոշման ժխտումը, կլիներ թեորիական սխալ, մարքսիզմի փոխարինումը սրուղոնիզմով, իսկ գործնականում կնշանակեր մեծապետական ազգութիւնների ամենավտանգավոր շովինիզմի և ոստրատոնիզմի ակամա աջակցութիւն:

ՌՍԴԲԿ Կենտրոնական օրգան
«Социал-Демократ»-ի խմբագրութիւն:

Հետ գրութիւն: Հենց նոր լույս տեսած «Neue Zeit»-ի 1916 թ. մարտի 3-ի համարում Կառուցիկ բացեիբաց քրիստոնեական հաշտութիւնն ձեռք է մեկնում դեմանական ամենակեղտոտ շովինիզմի ներկայացուցիչ Առևտուրիցին, մերժելով հարստութեան Աշտորիայի համար ճնշված ազգերի անջատման ազատութիւնը, բայց ճանաչելով այն ուղտական լեհաստանի համար, վորպեսզի Հինդենբուրգին և Վիլհելմ II-ին լակեյական ծառայութիւն մատուցի: Ավելի լալ ինքնամերկացում կառուցիկականութիւն համար դժվար էլ կլիներ ցանկանալ:

Մտազիւր Հ. Դոնոյան
Տերին. խմբագիր Ս. Խաչատրյան
Մրբագրիչ Վ. Զիդեյյան
Կոնարոլ սրբագրիչ Լ. Արովյան

Գլավլիտի լիազոր № 4—3287, հրատ. № 579
Պատվեր № 92, տիրած 10.000
Հանձնված ե արտադրութիւն 20/V 1938 թ.
Ստորագրված ե տպագրելու 7/VI 1938 թ.
Գինը 30 կ.

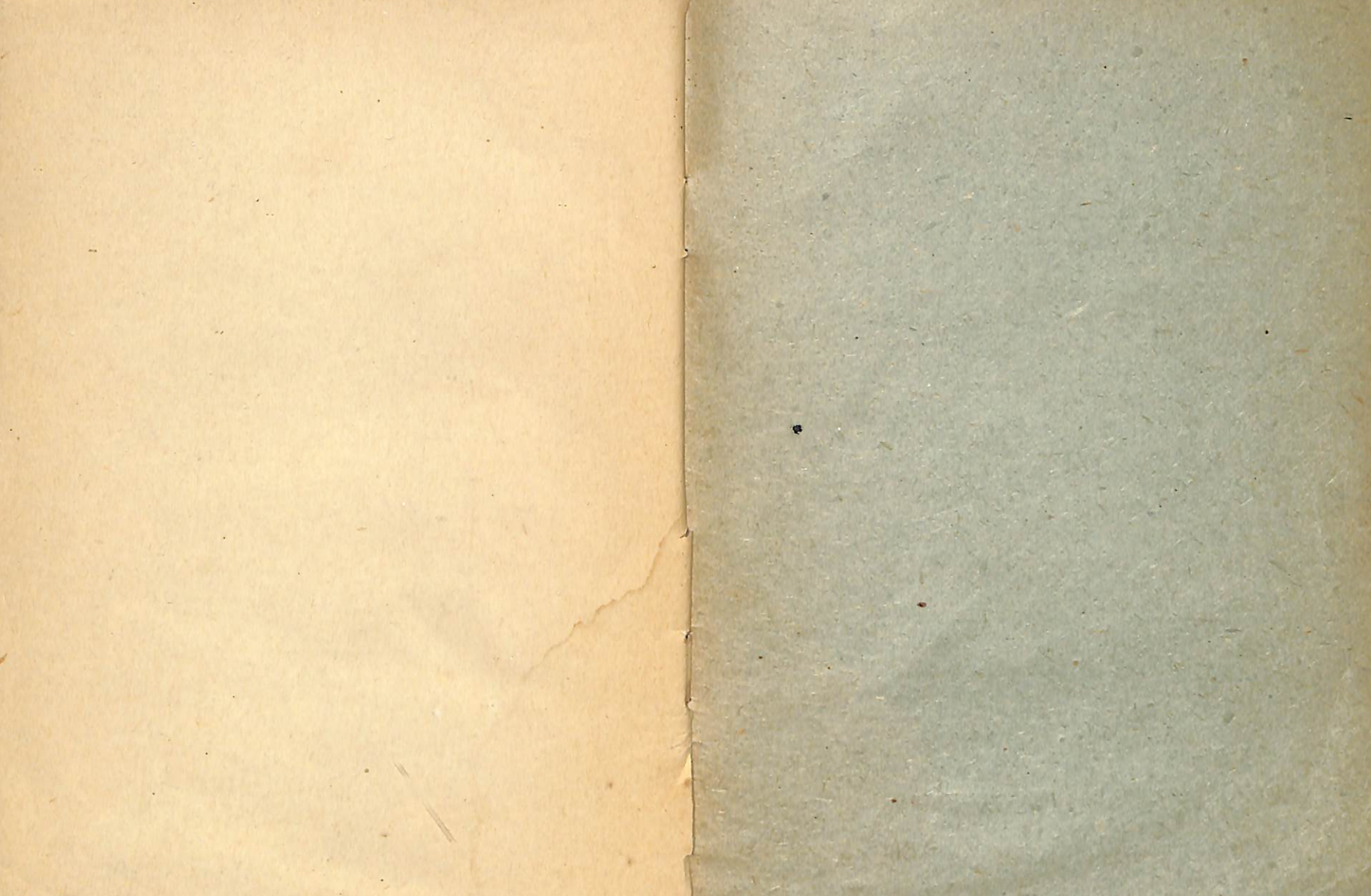
Պատահալ—Քաղաքական գրականութիւն հրատարակչութիւն
տպարան, Յերևան, Ալավերդյան № 65

« Ազգային գրադարան

NL0184035

№ 30

002

В. И. ЛЕНИН

**Социалистическая революция и право
наций на самоопределение**

Армгиз—Издательство полит.
литературы, Ереван, 1938